

3. A fordítást átvettem: Trefort, 1991:62–3. Barsi János fordítása.
36. Teleki László – Pulszky Ferenchez, Párizs, 1849. június 30. Waldapfel, 1965:142.
37. MTAK Kt. Ms 4287/115., 84. A fordítást átvettem: Trefort, 1991:63. Barsi János fordítása. Útközben értesültek Batthyány Lajos kivégzéséről: ez bizonyítja, hogy októberről van szó.
38. Trefort Ágoston – feleségéhez, sz. Rosty Ilonához, Pest, 1849. szeptember 22. Waldapfel, 1965:399.
39. MTAK Kt. Ms 4287/115., 84.
40. MTAK Kt. Ms 4287/115., 85. A fordítást átvettem: Trefort, 1991:64. Barsi János fordítása.
41. MTAK Kt. K 780/II., 9. r.
42. MTAK Kt. K 780/II., 9. v.
43. MTAK Kt. Ms 4287/115., 85.
44. MTAK Kt. Ms 4287/115., 86.
45. OSzK Kt. Quart. Hung. 2611. 1., 160. r. Id.: Deák Á., 1996:119.
46. Az utószó: LOSONCZI, 1851:I. 239.; a MOHÁCS I. 230., keltezés nélkül. A feltevést megerősíti, hogy a MOHÁCS az utolsó irodalmi szöveg a *Losonczy Phoenix*-ben: utána már csak az előfizetési felhívás és az utószó következik.
47. Szalay László zürichi letelepedéséről egy „X” aláírási hirszerző számol be 1849. no-

vember 21-én kelt levelében, ÖStA, HHStA, Ministerium des Äussen. Informationsbureau, kt. 3. A 1144/1849–51.

48. Az emigránslet lélektani sajátosságait elemzi: Frank, 1985:108. skk. Az idézetek: 109., 108.
49. Uehhez vö.: Stiftungs-Urkunde des Graeflich von Vieregg'schen Familien-Fideicommisses. Nachlass Vieregg, j. n.
50. A katonai szakkifejezések lefordításában nyújtott segítségét ezúton köszönöm Hermann Róbertnek. Ugyanő hívta fel a figyelmet az itt és alább tárgyalt személyek katonai pályafutását rögzítő adatok bizonyos következetlenségeire. Ezért kétséges esetben azok részletes felsorolásától eltekintek.
51. Palocsay, 1837:71. Az Eötvöst megszólító idézet az AN E. című versből: Palocsay, 1837:30.
52. „A börtönüggyről a röpiratok csak magyarul vannak meg, és aligha kaphatók már; a biztosítékokról [AUSZTRIA HATALMÁNAK ÉS EGYSÉGÉNEK BIZTOSÍTÉKAI, 1859] és a nemzetiségről [AUSZTRIA NEMZETISÉGEINEK EGYEN]JOGÚSÍTÁSÁRÓL, 1850] írottak németül jelentek meg: küldeni fogom őket.” Pauler Tivadar – Gr. Vieregg Károlyné sz. Eötvös Júlia bárónőnek, Pest, 1871. február 12. Nachlass Vieregg, j. n.

Győri László

VÍZCSAP

Ha fogod és elzárod a csapot,
 azért a vízben ott hajlong a víz.
 Ha fogod és a házat elhagyod,
 azért a házban ott vagy akkor is.
 A házban, a szobában, a zugokban legbelül
 azért a lélegzeted ott van észrevétlenül.
 Akkor is, ha fogod a csomagod,
 a szatyrot, a fekete kalapot
 ízlésesen a fejedbe nyomod,
 amit egyébként nem hordasz soha,
 és elköszönsz „örökre”, valahogy

a vállfán lógsz, mint kopottas ruha.
Ha fogod és a csapot kinyitod,
elindulnak az univerzumok.

Ha fogják és azt mondják: ide a lábát nem teszi
be többet, már elkezdted a házat betölteni.

CSUHÉJ

Éjjel egyszer csak eszembe jutott
egy kis vacakság. Nem tudom, miért.
Azért, mert azt mondtad az este: szép,
de mára már mi ez a büszkeség?
Ezért jutott eszembe hirtelen
az a régi, paraszti semmisség?
Verejték voltam, színtiszta lucscok.
Igazából egy apró búzaszem,
hogy a csuhéjból varrtunk papucsot.
Egy szögekkel kivert kis deszkalap
kellett hozzá, meg némi türelem.
Varrótű, madzag. Egy-két este csak,
és jószagúan, messzesuhogott.
A konyhakövön azt susogta: jog,

jogod van, lépj ki, vannak jogaid.
Bejártam újra azt a mettlachit.

JÁRDASZEGÉLY

A buszmegállóban állok, amikor
valaki, hallom, azt mondja: zsidó.
Egy hullámpapír dobozba karol,
és élvezi, hogy minden mondható.
Rögtön tudtam, hogy rám érti, hogy én
vagyok az, mindjárt az elején
biztos voltam benne, hogy én vagyok,
akit most pedig sértegetni fog,

mert már megszoktam azt, hogy valaki
elmegy mellettem s hátrasziszegi:
zsidó! Ez is nekem szól, ismerem.
Véletlen egy zsidó hangversenyen
voltunk, a zsinagógából jövet
vártunk a buszra, s bekövetkezett,

be. De cigány is voltam már nekik.
Tanulgatom a gyűlöleteik.

Viola József

TE CSAK NE BIZZSENJ!

Rajzolni próbálok egész nyugodtan,
de rögtön elektróda lesz a tollam
(épp tusba mártom), és kis m-szerű
vonalzéggel leplez le a mű

(egy óz), hogy idegi csődbe jutottam.
Bekapcsolom a rádiót e gondban,
de ahogy szikrát szór a köszörű,
felfűt egy énekesnő gyönyörű

hangja. Te csak ne bizzsenj! Bár varázsa
vonz, de veled együtt *mindenki* vár a
„Csakis a tviszt” pezsdítő dallamára.

Köszükségleti hang. Ennyi lehet
tied, s mert úgysem elégítheted
ki magad, fattyazd le jogcimedet!

CINQUETTI ÉNEKEL

Én. Akit a méhben eltemettek.
Úgy él, hogy az túlvilág.
Ínycsiklandó hangra földhasi ének:
megcsörgeti csontvázmagát.